

Zilahi A.: ПРОШЛОЕ И НАСТОЯЩЕЕ ЗАПРЕТНОЙ ТЕРРИТОРИИ ПО ОХРАНЕ ПРИРОДЫ И ПАРКОВОГО ЛЕСА В ДОЛИНЕ ЗАЛАЙКА.

Запретная территория по охране природы, находящаяся в южной части горы Бюкк с форельевыми озёрами, с пеленой водопадов, с исключительно полноводными скальными родниками — и всё это в окружение леса — представляет большую привлекательность для туристов. Целеустремлённая работа лесхоза с соответствующими сооружениями сделала эту территорию культурным местом для экскурсий.

Zilahi, A.: THE HISTORY OF THE NATURE RESERVE AND NATURAL PARK OF THE SZALAJKA VALLEY

The nature reserve of the Szalajka valley, situated on the south slopes of the Bükk mountain, with its lakes rich in trouts, and with its veil-waterfall and rocky spring abounding in water surrounded by forests are of high attractive value for tourists. The state forest enterprise with its purposeful work to establish appropriate facilities and perform services to the visitors has formed the place to a favourite and cultured recreational area.

Autós pihenők létesítése

CEBE ZOLTÁN

A gépkocsiforgalom rohamosan fejlődik hazánkban is. Az alábbiakban bemutatjuk a személygépkocsik számának eddigi és várható fejlődését.

1950	1955	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1967	1970	1980
1000 db										
13	11	31	40	53	71	86	99	145	220	700

A motorkerékpárok száma 1967-ben 480 000.

1980-ban előreláthatólag az ország minden tizenhetedik lakosára jut egy személygépkocsi.

Nó a tehergépkocsi és az autóbusz forgalom is, 1967-ben elérte a 210 millió tonnakilométert, ill. az 5695 mill. utaskilométer értéket.

A külföldi utasforgalom is rendkívül jelentős. Az ország területére belépett gépjárművek száma:

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
1000 db								
Személygépkocsi	13	22	25	54	126	185	301	505
Autóbusz	1	2	3	3	8	8	14	21
Teherautó	10	12	12	15	17	17	20	29
Motorkerékpár						12	13	17

Az idegenforgalom növekedésére jellemző az alábbi adatsor is:

	1960	1965	1966	1967
1 000 fő				
Beutazó	244	1319	1603	2420
Átmenő forgalom	280	817	1422	1916

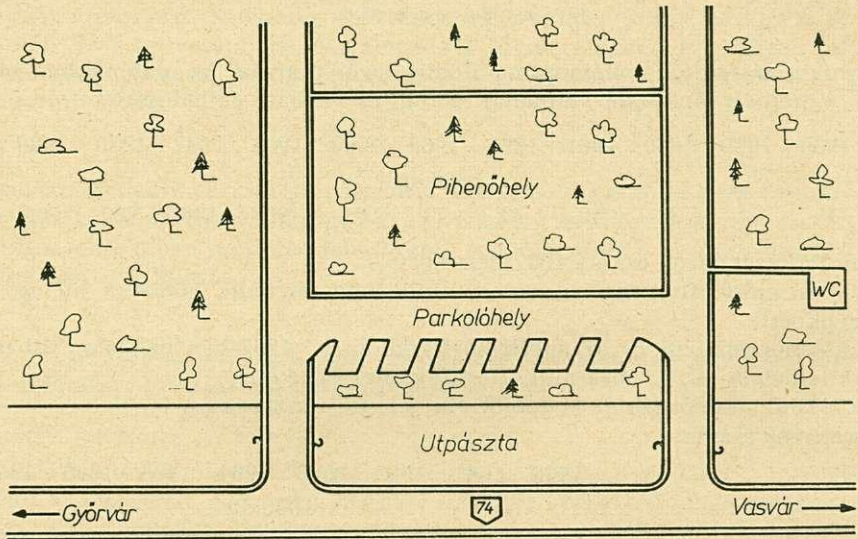
Az idegenforgalomban résztvevőknek mintegy a fele gépjárművön érkezik, illetve halad át az országon.

A nagy utasáramlatot fogadni kell, gondoskodni kell az autók kulturált elhelyezéséről, meg kell akadályozni kártételüket, fokozni kell biztonságukat (1967-ben 9600 balesetet okoztak a járművek).

A gépkocsi vezetése, de maga az utazás is sokszor fárasztó. Komoly idegmunkát jelent a vezetőknek. A fáradtság a többi között a reflexek lassúságában nyilvánul meg, s ez egyúttal a balesetveszélyt is fokozza. Hosszabb utakon ezért elengedhetetlenül fontos az időszakos pihenés, műszaki ellenőrzés.

Az országutakon sok helyen érintenek erdőket, illetve haladnak keresztül rajtuk. A kellemes, árnyékos környezetnél fogva a pihenő megállások zöme itt történik, s mivel egyre nagyobb tömegek fogadásáról van szó, ez menthetetlenül az erdők károsodásával jár, ha nem készülünk fel rá időben. Hangsúlyozni kívánom: az autók megállását nem tudjuk megakadályozni, tehát mindent meg kell tennünk e megállások irányítására, ellenőrizhetővé tételére. Erre a legalkalmasabb eszköz az autós pihenők létesítése.

A fejlett és forgalmas úthálózattal rendelkező országok kifejlesztették autós pihenő hálózatukat. Főképp az autópályák mellett vannak ezek, egymástól 5—15 km távolságra, de mivel forgalmi szempontok szerint létesültek, tervezőik nem vették figyelembe az erdészet érdekeit. Az út mellett levő erdők így ki vannak szolgáltatva a károsításoknak és a szükséges berendezések hiánya miatt

1. ábra. Teljes körforgalmú parkolóhely

rendszerint nem tölthetik be kellőképpen jóléti funkciójukat. Skandináviában viszont szerencsésebben oldották meg a problémát, a természeti adottságokat jobban kihasználták. Sűrűbb is a hálózat, nemcsak az autópályák, hanem az alacsonyabbrendű útvonalak mellett is vannak pihenők, szinte kivétel nélkül erdőterületen. A szocialista országok közül Bulgária áll legjobban ezen a téren. Céltudatosan törekszenek minél több pihenő kialakítására, s ezek mindenütt a tájba illenek.

Hazánkban a KPM elrendelte pihenőhelyek létesítését, ezek azonban egyelőre csak a legforgalmasabb helyeken, s kizárólag közlekedési szempontok figyelembevételével készülnek. Az M—7 autópálya mellett már elegendő számban létesülnek, de mivel itt nincsenek erdőterületek, számunkra csak annyiban jelentősek: nyilvánvalóvá teszik az igényeket.

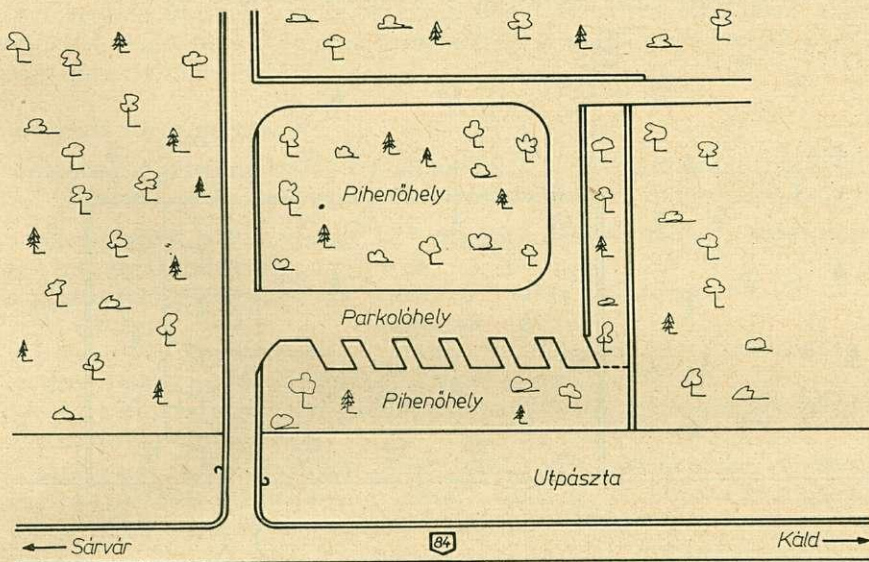
A fentiek szerint elődázhatatlan feladat, hogy az erdészet maga álljon neki autós pihenő hálózatának kiépítéséhez. A legveszélyeztetettebb és a legexponáltabb helyeken kell elkezdeni a munkát, majd tovább folytatni a később fontossá váló területeken is, hogy a megállásokat már eleve bizonyos helyekre koncentráljuk.

Az elkövetkezőekben tekintsük végig a pihenőhelyek létesítésének folyamatát és a lehetőségeket, kívánalmakat.

Helykiválasztás

A hely kiválasztásában mindig a védelmi és a forgalmi szempontok a döntőek. Lakott helyek közelében senki sem áll meg szívesen, illetve az ottani vendéglátó létesítmények rendszerint felszívják a megállókat, így ezeken a helyeken nem telepíthetünk pihenőket. Ezen kívül az ilyen pihenők délutáni séták szempontjaivá válhatnak, elfoglalva a helyet az autósok elől.

Az erdőállomány állapota, kora, fafaj összetétele döntő tényező. Két fő szempontjaivá válhatnak, elfoglalva a helyet az autósok elől. rositásra érzékeny (tűzveszélyes, vékony kérgű, ne legyen benne sok száradék, közelben ne legyen fiatalos, friss vágásterület), a másik pedig esztétikailag megfelelő legyen. Tehát lehetőleg idősebb, kiritkult, lombállomány felel meg a

2. ábra. Belső körforgalmú parkolóhely

célnak, terebélyes öreg fákkal. A kultúrerdőket lehetőleg kerülni kell, a sörös ültetés látványa nem hat pihentetőleg. A túl sűrű állományt, ha csak ilyen je lölhető ki, fel kell lazítani. Fiatalosok szóba sem jöhetnek.

Nagyon jók az erdei tisztások erre a célra.

Műszaki szempontból nagyon előnyös, ha a pihenőhelyeket olyan területen létesítjük, ahol már eddig is nyiladék vagy erdei út futott ki a forgalmi útra.

Forgalmi szempontból az egyes, jól belátható útszakaszok a megfelelőek. Erős lejtő, kanyar, út- és vasútkeresztezés nem lehet a közvetlen közelben. A pihenőhely létesítményei már messziről láthatók legyenek, mert az autósoknak időt kell hagyni arra, hogy elhatározzák: megállnak-e vagy sem.

Autóspihenő típusok

Az az ideális, ha a forgalmat két útsatlakozással, körforgalommal tudjuk megoldani. Ez természetesen nem mindenütt lehetséges. Az autós pihenőket leg-

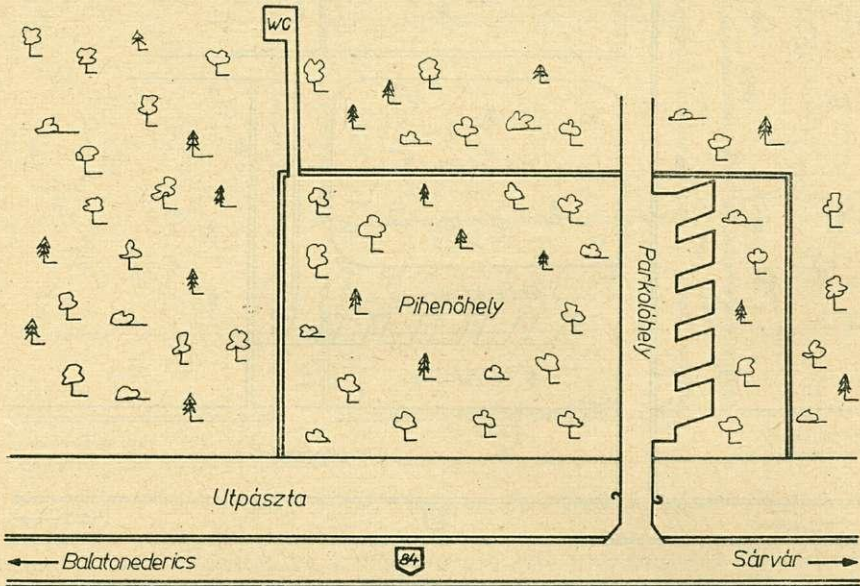
többször egy már meglévő feljáróra telepítjük, s még egy feljáró létesítése tetemesen emeli a költségeket. A körforgalom viszont növeli a pihenőhely befogadóképességét és hozzájárul belső forgalmának biztosításához. Lehet belső megoldású is. Fontos, hogy a gépkocsi belső mozgása, tolatása minél kisebb mérvű legyen, mert ez az, ami legjobban igénybe veszi az útburkolatot.

Az autós pihenőknek három fő típusát különböztethetjük meg.

- teljes körforgalom, két útsatlakozással;
- belső körforgalom, egy útsatlakozással;
- egy út csatlakozású, beállós rendszerrel.

Nézzük ezeket a típusokat részletesen.

Teljes körforgalom, két útsatlakozással. Ez a legkedvezőbb. Ott alkalmazható, ahol hosszú egyenes útszakasz van, sík terep, egyöntetű állomány, és közel egymáshoz két út fut ki a főközlekedési útra. Nagyon előnyös a meglévő széles útpálya, mert kihajtáskor biztosítja a tökéletes kilátást. Ilyenkor célszerű a

3. ábra. Beállós parkolóhely

parkírozó helyeket az út felőli oldalon elhelyezni, hogy az utasok pihenőhelyre messzebb kerüljön a forgalomtól. A parkírozó autók az útról jól láthatók, s ez messziről felhívja a figyelmet a pihenőhelyre. Az is előnyös, hogy a gépkocsi utasai szemmel tarthatják pihenőhelyükről gépjárművüket, és viszonylag könnyen elérhetik. Ajánlatos egy-két padot, asztalt az út és a parkírozóhely közé is elhelyezni, olyanok részére, akik közvetlenül a kocsijuk mellett akarnak maradni, vagy társukat várják és az utat figyelik.

Nagy előny még ennél az elrendezésnél a forgalom egyszerűbb, zavartalanabb lebonyolítása. Természetesen mindig csak egy irányú forgalom engedélyezhető. Rendkívül fontos, hogy a viszonylag tűzveszélyes gépkocsit tűzmentes forgalmi sáv válassa el az állománytól. (1. ábra).

Belső körforgalom, egy útsatlakozással. Abban különbözik az előzőektől, hogy a körforgalom csak részleges, csak a belső forgalom egyirányú. A ki- és behaj-

tás közös csatlakozási úton történik. Olyan helyeken kell ilyen pihenőt létesíteni, ahol már van egy csatlakozó út, de egy másiknak a létesítése több okból (nagy szintkülönbség, rövid, egyenes útszakasz, erősebb lejtési viszonyok, közeli más útsatlakozás) nem lehetséges. Előnye legnagyobb részt megegyeznek az előzőével, csupán a ráhajtás és kihajtás kíván nagyobb figyelmet. Itt a gépkocsik nincsenek teljesen elszigetelve az állománytól, tehát fokozottabb tűzvédelem szükséges. (2. ábra).

Egy csatlakozású, beállásos rendszer. Ez a legkedvezőtlenebb megoldás. Egy csatlakozású út mellett vannak a leálló helyek, és vele szemközt a pihenőhelyek. Forgalmi rendszere nehézkes, az érkező és távozó kocsik meglehetősen zavarják egymást, sok a forgolódás, a tolatás. Ezért az utat a parkírozó, beálló hely előtt feltétlenül ki kell szélesíteni és a burkolatot megerősíteni. (3. ábra).

A tárgyalt három típus forgalmi szempontból főtipusnak tekinthető, ezen belül a helyi adottságoknak megfelelően nagyon sok variációs lehetőség van.

Nagyforgalmú utaknál ajánlatos a pihenőket felváltva elhelyezni a jobb- és a baloldalon. Autópálya esetén ez természetes. A belső forgalomban csak 15 km sebesség engedhető meg.

Elhelyezendő forgalmi táblák

A pihenőre a gépkocsivezető figyelmét fel kell hívni és a pihenő közlekedési rendjét táblákkal szabályozni kell. A következő táblák elhelyezése szükséges:

- a pihenő előtt 800 m-re egy „P” (parkírozó hely) tábla, „Autóspihenő 800 m” kiegészítő táblával;
- a pihenő előtt 150 m-re egy újabb „P” tábla, „Autóspihenő 150 m” kiegészítő táblával;
- a pihenőhely bejáratánál „P” tábla, lehetőleg 2 db tompaszögben összeerősítve, hogy mindkét irányból látható legyen;
- a bejáratnál az egyirányú forgalmat jelző tábla, a 15 km sebességkorlátozásra utasító táblával;
- a kijáratnál befelé fordítva „Stop” tábla (egy csatlakozású rendszernél az egyirányú tábla elmarad és a „Stop” tábla az út jobboldalára kerül);
- a kijáratnál kifelé fordítva „Behajtani tilos” tábla.

Ezekon kívül természetesen a helyi adottságoknak megfelelően más táblák is elhelyezhetők, de az út mentén csak szabályos Kresz-táblák.

Az autós pihenők berendezése

Az autós pihenők berendezését meghatározza a felhasználás célja. A pihenőket általában fél- másfél órára veszik igénybe a látogatók, csendes pihenésre, rövid sétára, evésre, műszaki javítások elvégzésére. Így a legfontosabb: ülőhelyek, asztalok, személtárák elhelyezése. A WC természetesen elengedhetetlen.

A pihenőhely berendezése állandóan ki van téve az időjárás viszontagságainak, s a rongálásnak. Erre figyelemmel kell lenni, de arra is, hogy erdei környezetben állnak, az erdészek létesítik és tartják fenn őket. Ezeknek a bútornak be kell tehát tölteniük használati funkciójukat, de emellett a fentiek szerint speciális feladataik is vannak. Növelniük kell az erdei autós pihenők esztétikai értékét, be kell illeszkedniük környezetükbe, mégpedig hangsúlyozott erdei jelleggel, hangulattal.

Ezeket a célokat legjobban a nehéz, látszólag durva, keményfa bútorok szolgálják. A bútorok kettéfűrészelt tölgy, akác, szilfából készüljenek, leg-

alább bányafa, vagy vékony rönk méretű anyagból. Fűrészelés után azonnal be kell kenni a friss felületet csónaklakkal, így megőrzi eredeti sárga színét és nem szürkül meg. A lábak szintén robosztusak legyenek, csak így lesznek eléggé tartósak és esztétikusak. A bútorok súlyos volta visszatartja a rongálókat és hirdeti az erdő örökkévaló voltát.

Az összeillesztés mindig csapolással történjék. Szögezést csak ennek rögzítésére kell használni.

Kérgezetlen nyírt és fenyőfát nem szabad használni. Főképp a nyír készlet giccses munkákra.

A pihenőhelyeken az *asztalokat* egymástól távolabb helyezzük el, hogy a pihenő csoportok ne zavarják egymást. Lehetőleg napos és árnyékos helyeket kell létesíteni, hogy különböző időjárási viszonyok közt is használható legyen a pihenő. Az asztalok alját kavicsozni kell, hogy csökkentsük a tűzveszélyt (eldobott cigaretta, gyufa).

Elegendő személtládát kell elhelyezni, hogy a terület lehetőleg tiszta maradjon. A billenős megoldás a legjobb, a kiürítés így a legkönnyebb. A láda feltétlenül zárt legyen, tetején egy kis ajtóval, melyet a szemét bedobása után vissza lehet zárni. Hangya- és légmentesítésről gondoskodni kell.

A WC nagyon lényeges létesítmény, semmiképpen sem szabad elhagyni. Fontos, hogy az egészségügyi követelményeknek eleget tegyünk. A WC házikó és a pöcegödör minden oldalról zárt legyen. Az oldalfal réseit hézaglécekkel kell beborítani. A WC-t a pihenőhelytől távolabb kell elhelyezni, de jól látható táblákkal hívni fel rá a figyelmet.

A pihenőhelyen egy stílusos *propaganda tábla* helyezendő el, melyen az erdő védelmére és kultúrált használatára hívjuk fel a látogatók figyelmét jelezve, hogy a pihenőhelyet az erdészet létesítette és célja az itt tartózkodók kellemes pihenése, de az erdő védelme is. Ajánlatos a táblát zöldszínűre festeni és fehér betűkkel írni rá, mert ez illik legjobban az erdei környezethez.

A többi *irányító, figyelmeztető tábla* is hasonló stílusú legyen. Nagyon hatásosak a natúr tartó oszlopok, tehát a megdolgozatlan, kérgezett fa (tisztításból kikerülő anyag), rajta még az ágcsónkok és a tábla felett egy kis faszindely védőfedél. A tartóoszlopnak a földre kerülő részét tartósítani kell, a föld felettit csónaklakkozni.

A tűzvédelmi táblák szintén hasonló stílusban készüljenek. Az alumínium táblák nem jók, nem illenek a környezetbe és hamar elkopnak.

Tűzvédelem

A gondatlanságból okozott erdei tüzek veszélyeztetik legjobban az erdőállományt, így az autós pihenők tűzvédelmének tökéletesnek kell lennie.

Le kell szögeznünk mindennek előtt, hogy az autós pihenő nem camping hely, nem táborhely, így a tűzrakás semmi körülmények között sem engedhető meg. Az illetéktelenül rakott esetleges tűzhelyeket azonnal el kell tüntetni, nehogy újabb tűzrakásra csábítsanak.

A pihenő helyeket tűzvédelmi pásztában árkokkal kell körülvenni, és ezeket állandóan tisztán tartani. Legjobb a vegyszeres gyomirtással való kezelés.

Az egész területről el kell távolítani a gyúlékony szemetet és a száraz gallyakat.

A WC környékét is el kell látni tűzvédelmi pásztával.

Karbantartás

Csak úgy érdemes pihenőhelyeket létesíteni, ha a rendszeres, gondos karbantartásról s takarításról gondoskodni tudunk. A pihenőhelynek mindig a gondozottság képét kell mutatnia. A gondozott terület kultúrált viselkedésre készíti a látogatókat.

A személtládák két-három naponkénti ürítése, a WC lemosása elengedhetetlen. Időszakonként vegyszeres rovarirtást kell végezni a területen.

Szolgáltatások

Rendszerint mindjárt a létesítmény után jelentkeznek a kereskedelmi szervezetek, hogy a pihenőhelyen árusító helyeket létesítsenek. Ez semmiképpen sem engedélyezhető, rendkívül sok bajjal jár, és a terület jellege sem egyeztethető össze vele. A mi legfőbb szolgáltatásunk a csend, a nyugalom és kultúrált erdei környezet.

Ivóvíz biztosítása nagyon ajánlatos, de rendszerint nehezen valósítható meg. Az esetleg ásott kút csak teljesen zárt lehet. Évenként kétszeri KÖJÁL vizsgálat szükséges.

A létesítéshez szükséges engedélyek, egyeztető tárgyalások

A munka megkezdése előtt tervünket egyeztetni kell a többi érdekelt szervvel is, ezen kívül elengedhetetlen egyes engedélyek beszerzése.

A KPM illetékes Közüti Igazgatóságával, a Közlekedésrendészettel és a Megyei Idegenforgalmi Hivatal képviselőjével előzetes bejáráson kell felülvizsgálni a szóba jöhető helyeket és kiválasztani a legmegfelelőbbet. Ezután a Közlekedésrendészet megadja a létesítéshez az engedélyt. Ennek alapján a KPM kiállítja az útsatlakozási okiratot. Ha ezek meg vannak, akkor elkészülnek a tervek, melyeket be kell mutatni a KÖJÁL és a Tűzrendészet illetékeseinek, akik írásban teszik meg észrevételeiket, illetve megadják előírásaikat. Szükséges a Járási Tanács Építési Osztályának hozzájárulása is.

Nagyon ajánlatos a KPM Igazgatóságával írásban is szerződést kötni, hogy a létesítésből és üzemeltetésből milyen feladatokat vállalnak magukra.

Összefoglalva: az autós pihenők létesítése feltétlenül fontos feladat. Munkánk lényege, hogy az igényeket, ill. a feladatokat időben felismerjük, mert ha megkésünk, pótolhatatlan károk keletkezhetnek erdőállományainkban.

Целе 3.: НАЛАЖИВАНИЕ ОТДЫХА ТУРИСТОВ НА МАШИНАХ.

Туризм на машинах сильно развивается, большой поток экскурсантов нужно соответствующим образом принять, и чтобы лес действительно соответствовал требованиям, это с одной стороны, а с другой стороны, надо беречь лес от вынужденных повреждений. Автор даёт подробные указания по выбору мест отдыха, оформлению их и оборудованию. Главная точка зрения — это порядок нормальности и безопасности движения.

Cebe, Z.: THE ESTABLISHMENT OF DRIVER'S RESTING PLACES

Pleasure motoring has been developing rapidly, and it is up to the forest enterprise to receive the stream of visitors. It has to prepare itself on the one hand to meet the demand of recreation-seeking people, and at the same time to protect the forest from undesirable damages caused unavoidably by the visitors. The author gives a detailed guideline, how to choose, form and arrange the resting places. It is of greatest importance to preserve nature and to ensure the security of the traffic.